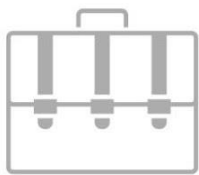

לשון לבגרות

2 יחידות לימוד

נשוא

נושא

מושא

לוואי

הקדמה כללית:

ספר התרגילים של גול הוא פרי שנות ניסיון רבות בהוראת חומרי הלימוד ובהגשה לבחינות הבגרות בלשון.

שאלות תלמידים וטעויות נפוצות הולידו את הרצון להאיר את הדרך הנכונה לעומדים להיבחן במקצוע חשוב זה.

הספר מסודר לפי הפרקים התואמים את תכנית הלימודים הנוכחית של משרד החינוך ומכיל את כל חומר הלימוד הנדרש.

הניסיון מלמד כי לתרגול בקורס זה חשיבות יוצאת דופן, ולכן ספר זה בולט בהיקפו ובמגוון התרגילים המופיעים בו.

הפתרונות מוגשים בסרטוני וידאו המלווים בהסבר קולי, כך שאתם רואים את התהליכים בצורה מובנית, שיטתית ופשוטה, ממש כפי שנעשה בשיעור פרטי. הפתרון המלא של השאלה מכוון ומוביל לדרך חשיבה נכונה בפתרון שאלות דומות.

תקוותנו היא שספר זה ישמש מורה-דרך לכם התלמידים ויוביל אתכם להצלחה.

בהצלחה!

צוות האתר גול

תוכן העניינים :

הקדמה כללית :	2
פרק 2 שם המספר ואותיות וכל"ב.....5	5
שם המספר.....5	5
שם המספר	5
הגדרות :	5
חוקי המספר המונה :	5
טבלאות המספר המונה :	6
שם העצם הנספר :	7
חוקי שם העצם הנספר :	7
המספר המונה בסמיכות :	7
המספר הסודר :	7
חוקי המספר הסודר :	7
המספר הסתמי :	8
חוקי המספר הסתמי :	8
כללים ספציפיים :	9
חוקי התאריכים :	9
חוקי המתמטיקה :	9
תרגיל 1 :	10
שם המספר - שאלות מסכמות	11
תרגיל 1 :	11
תרגיל 2 :	12
תרגיל 3 :	12
תרגיל 4 :	12
תרגיל 5 :	13
אותיות וכל"ב	14
מושגי בסיס :	14

חוקי ניקוד אותיות השימוש וכל"ב:	14
לעצלנים בלבד – חוק פיצוץ הצרורות	16
מושגי בסיס:	16
חוק פיצוץ הצרורות:	16
תרגיל 1:	17
תרגיל 2:	18

פרק 2 שם המספר ואותיות וכל"ב

שם המספר

שם המספר

הגדרות:

- שם המספר: שמות של מספרים.
- אחת, שתיים, עשרה, הרביעי.
- מספר מונה: מספר המציין כמות כוללת של פריטים.
- ארבעה, ארנבונים, מאה ושתיים תלמידות.
- מין: זכר או נקבה.
- תנור = זכר, כרית = נקבה.

חוקי המספר המונה:

- המספרים הם מוזרים:** ספרת האחדות של כל מספר מתאימה למין של שם העצם שסופרים, אך בניגוד להיגיון הרגיל. שם עצם זכר מקבל מספר שמסתיים ב־ה ואילו שם עצם נקבה מקבל מספר שאינו מסתיים ב־ה.
שלושה ילדים, ארבע ילדות.
  - חוק זה תקף לגבי ספרת האחדות מ-10-3 בכל מספר: שלושה עשר ילדים, עשרים ושלושה ילדים, שלושה עשרה ילדות, עשרים ושלוש ילדות.
  - המספרים הזכרים מ-11 עד 19 באים עם סיומת עֶשֶׂר, ואילו הנקבות עם סיומת עֶשְׂרָה.
  - אחד, שנים, אחד עשר, שנים עשר – זכר.
  - אחת, שתיים, אחת עשרה, שתיים עשרה – נקבה.
  - מאות – נקבות, אלפים, מיליונים ומעלה – זכרים.
- רק התואר אינו משקר:** מין שם העצם, זכר או נקבה, מזוהה באמצעות התואר שנהוג להצמיד לו.
עיפרון גדול – זכר. יונה לבנה – נקבה.
  - מומלץ להשתמש גם בתואר ראשון/ראשונה.
  - שמות אלה הם ממין זכר: עצ"ם ד"ג: **עט, צומת, מצית, דיברות, גרב.**
- סופרים את הצמוד:** שם המספר מתייחס למילה הראשונה שבאה אחריו. **שלוש פקידות בנקים.**

טבלאות המספר המונה:

זכר	נקבה	
אחד	אחת	1
שנים	שתיים	2
שלושה	שלוש	3
ארבעה	ארבע	4
חמישה	חמש	5
שישה	שש	6
שבעה	שבע	7
שמונה	שמונה	8
תשעה	תשע	9
עשרה	עשר	10

זכר	נקבה	
אחד עשר	אחת עשרה	11
שנים עשר	שתיים עשרה	12
שלושה עשר	שלוש עשרה	13
ארבעה עשר	ארבע עשרה	14
חמישה עשר	חמש עשרה	15
שישה עשר	שש עשרה	16
שבעה עשר	שבע עשרה	17
שמונה עשר	שמונה עשרה	18
תשעה עשר	תשע עשרה	19

שם העצם הנספר:

חוקי שם העצם הנספר:

- (1) שם העצם הנספר יכול להיכתב תמיד בלשון רבים:
חמישה שקלים, ארבעים ילדות.
- (2) מ-11 ומעלה ניתן לכתוב את שם העצם גם בלשון יחיד:
ארבעה עשר שקל, ארבעים ילד.

המספר המונה בסמיכות:

- (1) לפני שם עצם הפותח בה' הידיעה יחולו שינויים קלים במספר. השינוי הבולט ביותר הוא שהה' בסיומת המספר הזכרי הופכת לת'. **שמונת הכלבלבים.**
- (2) כלל זה תקף במספרים 1-10 בלבד. למעלה מכך לא יחול שום שינוי.
- (3) גם צירוף שייכות נחשב כאילו הוא פותח בה' הידיעה.
חתולך = החתול שלך. שמונת חתוליד.
- (4) אלפים נכתבים כצירוף סמיכות. **שמונת אלפים, חמשת אלפים.**

המספר הסודר:

מספר סודר: מספר המציין את מיקומו של פריט מסוים בסדרה.
הארנבון השני, התלמידה השלושים ושש.

חוקי המספר הסודר:

- (1) מספר סודר מופיע אחרי שם העצם הנספר.
- (2) מספר סודר מ-11 ומעלה נכתב בדיוק כמו מספר מונה.
אין לכתוב: העשרים וחמישי.
- (3) מינו של המספר הסודר נקבע לפי המילה הראשונה בשם העצם שאותו הוא סופר. זה מצב הרוח הרביעי שלו בשעה האחרונה.

טבלת המספר הסודר :

נקבה	זכר	
הראשונה	הראשון	1
השנייה	השני	2
השלישית	השלישי	3
הרביעית	הרביעי	4
החמישית	החמישי	5
השישית	השישי	6
השביעית	השביעי	7
השמינית	השמיני	8
התשיעית	התשיעי	9
העשירית	העשירי	10
בדיוק כמו מספר מונה		11 והלאה

המספר הסתמי :

מספר סתמי : שמו של המספר עצמו, כאשר הוא אינו סופר דבר.
שתיים ועוד שתיים שווה ארבע. בית מספר עשרים וחמש.

חוקי המספר הסתמי :

- 1) המספר הסתמי נכתב תמיד בצורת נקבה. **חמש, שש עשרה, עשרים ושבע.**
- 2) כל מספר שמופיעה לפניו המילה "מספר", הוא מספר סתמי.
עמוד מספר 3, בית מספר 41.
- 3) גם אם המילה "מספר" אינה מופיעה מפורש אך ניתן להוסיף אותה, מדובר במספר סתמי. **עמוד 3, שורה 6, חדר 218.**

כללים ספציפיים:

חוקי התאריכים:

- (1) שנה נכתבת בלשון נקבה.
בשנת שישים ושלוש לפני הספירה נכבשה ארץ ישראל על ידי פומפיוס.
- (2) גם גיל נכתב בלשון נקבה. הילד הגיע לגיל חמש.
- (3) תאריכים בתוך חודש סופרים ימים, ולכן הם בלשון זכר.
יש לכתוב אותם כמספר מונה: תשעה באב, עשרה בטבת, ולכן גם: חמישה בנובמבר, שניים בינואר.

חוקי המתמטיקה:

- (1) אחרי "פי" יבוא מספר בלשון זכר. פי שישה, פי עשרים ושלושה.
- (2) אחוזים הם זכר. חמישה אחוזים, ארבעים ואחד אחוז.
- (3) שברים הם בדרך כלל בלשון נקבה. חמש שביעיות, עשר חלקי עשרים ושתיים.
- (4) יוצאי דופן הם רק חצי, שלישי ורבע, שהם בלשון זכר.
יש לומר: שני שלישים, שלושה רבעים וכדומה.

תרגיל 1:

הפכו את המספרים למילים.

2/3 מהתלמידים	4 המורים	ערוץ 1
18,000 חיילות	365 ימים	ב-1 ביולי
אני בת 18	נסעתי בקו 21	פי 2
24 הספרים	זהו יום הולדתי ה-18	אני בן 18
3/4 השעה	9 אחוזים	5 החנויות
התרגיל ה-16	תרגיל 16	2 זוגות הגרביים
שנת 2001	ב-23 באפריל	9,421 שקלים
		6 עטים

שם המספר - שאלות מסכמות

תרגיל 1:

מהי הצורה הנכונה?

- (1) שְׁנֵי / שְׁתֵּי פעמים
- (2)
- (3) שְׁמוֹנֶת / שְׁמוֹנֵה הנרות
- (4)
- (5) בְּשָׁנֵי / בְּשָׁנִים בינואר
- (6)
- (7) שְׁלֹשָׁה / שְׁלֹשׁ צמתים

- (9) הלילה השְׁתֵּים-עָשָׂר / השָׁנִים-עָשָׂר
- ( )
- (11) עָשָׂר שקל / עָשָׂר שקל / עָשָׂר שקלים
- ( )
- (13) שְׁנֵי שְׁלִישׁ / שְׁתֵּי שְׁלִישׁ / שְׁנֵי שְׁלִישִׁים / שְׁתֵּי שְׁלִישִׁים
- ( )
- (15) חֲמִשָּׁה / חֲמֵשׁ זוגות אופניים
- ( )
- (17) הילד בן אַחַת עָשָׂר / אֶחָד עָשָׂר / אֶחָד עָשָׂר
- ( )
- (19) שְׁמוֹנֵה עָשָׂר / שְׁמוֹנֵה עָשָׂר / שְׁמוֹנֵה עָשָׂר נשים וגברים

- (20) שְׁלֹשֶׁת / שְׁלֹשָׁה / שְׁלֹשׁ / שְׁלֹשׁ התוכניות
- ( )
- (22) עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע / עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע הלוחמים

- (23) שְׁמוֹנֵה מֵאוֹת / שְׁמוֹנֵה מֵאוֹת חיילים
- (24)
- (25)

תרגיל 2:

כתבו במילים את המספרים במשפטים בקטע שלפניכם.

מדינת ישראל הוקמה ב-14 _____ במאי בשנת 1948 _____
 כיום חיים בה 8,296,900 _____
 נשים וגברים, 79 _____ אחוזים מהם יהודים ו-21 _____
 אחוזים ערבים.
 האזרח מספר 1 _____ הוא נשיא מדינת ישראל. הוא משתכר
 כ-48,000 _____ שקלים לחודש, פי 9 _____
 משכר המינימום על פי החוק בישראל.

תרגיל 3:

עזרו לדנה לספר על עצמה. כתבו במילים את המספרים במשפטים בקטע שלפניכם.

נולדתי ב-2.7.2001 _____
 כתובתי: רחוב בן גוריון 35 _____ רמת-גן.
 יש לי 2 _____ טלפונים ניידים.
 המספר של אחד מהם הוא 052-8100000 _____
 יש לי 11 _____ חברות וחברים טובים.
 את 7 _____ חברותיי הכרתי בבית הספר ואת 4 _____ חבריי
 פגשתי בתנועת הנוער. מי יהיה החבר ה-12 _____ שלי?

תרגיל 4:

כתבו במילים את המספרים במשפטים בקטע שלפניכם.

ב-1 _____ בספטמבר התחילה שנת הלימודים.
 אני בת 12 _____ והשנה לרוב בנות כיתתי יש מסיבת בת מצווה.
 עדיין לא ראיתי את 3 _____ הבנות ואת 4 _____ הבנים
 שיצטרפו השנה לכיתתנו. בשנה שעברה היו בכיתתי 27 _____
 תלמידות ותלמידים והשנה יהיו בה 34 _____ ילדים.
 כאשר הבנים בכיתה יגיעו ליום הולדתם ה-13 _____ הם יחגגו את אירועי
 בר המצווה שלהם.

תרגיל 5:

כתבו במילים את המספרים במשפטים בקטע שלפניכם על ליל הסדר.

ב-15 _____ בניסן עורכים בכל שנה את ליל הסדר.

בערב זה שותים 4 _____ כוסות יין, מספרים על 4 _____ הבנים שכנגדם דיברה התורה, וגם על 10 _____ המכות שהוכו בהן המצרים.

בליל הסדר שרים שירים רבים, אך 2 _____ השירים המפורסמים ביותר הם "חד גדיא" ו"אחד מי יודע".

השיר האחרון בנוי מספירה של עצמים או עניינים החל מהמספר 1 _____ ועד למספר 13 _____.

אותיות וכל"ב

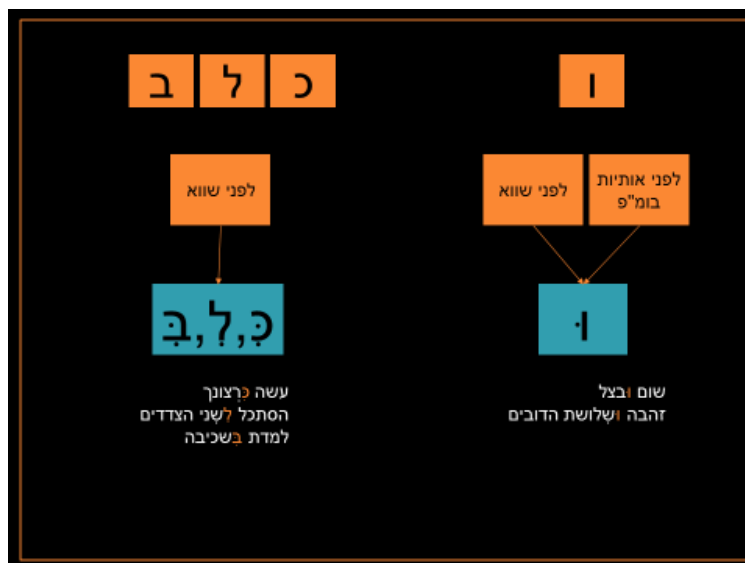
מושגי בסיס:

אותיות השימוש וכל"ב: בעברית יש מספר אותיות שמשמשות לציון היחסים בין מילים. ארבע מהן הן אותיות וכל"ב.

- ו': פלפל ועגבניה, ארבעים ואחת.
- כ': מהיר פנמר, קשבע מכוניות נסעו.
- ל': טיסה לאילת, קרוב לשש מאות.
- ב': נוהג פאופנוע, פתשעת המלונות.

חוקי ניקוד אותיות השימוש וכל"ב:

- (1) בדרך כלל אותיות השימוש מנוקדות בשווא נע, הנהגה כ-e: **אכלנו ושתינו, טסנו לאילת.**
- (2) יש מספר מקרים שבהם הן מנוקדות באופן אחר. הדבר תלוי במאפיינים של האות הראשונה במילה שאליה אותיות השימוש מצטרפות.
- (3) יש שתי בעיות שעלולות להיווצר בגלל הצטרפותן של אותיות השימוש למילה.
- (4) העיצור ו' מקורו בשפתיים. כאשר המילה הנתונה מתחילה בעיצור שפתי נוסף (בומ"פ), נוח יותר להגות את הו' כשורוק (צליל U). **פגשתי איש שקט ומוזר. במקום שררו פחד ובהלה.**
- (5) אם המילה הנתונה כבר מתחילה בשווא, זוהי בעיה, מפני שבעברית שני שוואים רצופים אינם יכולים לבוא בראש מילה.
- (6) לפני מילים הנפתחות בשווא, אותיות השימוש כל"ב יבואו בחיריק (צליל i). **נקבע לזמן אחר. נפעל בדרכים רבות. ראיתי פשמונה עורבים.**

- (7) ניקוד האות ו' ישתנה לשורוק. **ברקים וְרַעַמִּים.**
- (8) לפני י' בשווא אותיות השימוש כולן תנוקדנה בחיריק (אפילו האות ו'), אך בנוסף לכך, הניקוד מתחת לוי ייבלע וייעלם. **עלינו לְירוּשָׁלַיִם (ולא : לְירוּשָׁלַיִם).** יש לו חכמה רבה **וְיַדְעוּת נִרְחַבּוּת (ולא וְיַדְעוּת).**
- (9) לפני חטף אותיות וכל"ב יקבלו את סימן הניקוד של החטף ללא השווא שבו : **הַמְשַׁמֵּר הַאֲזַרְחִי מִסַּפֵּק לַעִיר בִּיטְחוֹן וְהַגְּנָה.** הוא אינו מבדיל בין שקר לְאֵמֶת. שטנו **בְּאֵנִיה.**
- (10) במספרים אלה מופיע חטף :
- (11) חְמִישָׁה, חֲמִשָּׁת : **מֵאָה וְחֲמִישָׁה סַפְרִים.**
- (12) עֲשָׂרָה, עֶשְׂרֵת : **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַאֲזִינוּ לְעֲשֵׂרֵת הַדְּבָרוֹת.**
- (13) כאשר מופיעות כמה אותיות שימוש במילה אחת, מנקדים אותן בדיוק לפי הכללים שלמדנו, לפי הסדר שבו הן הצטרפו למילה, כלומר משמאל לימין. **נִגִיעַ בִּשְׁשׁוֹן וְבִשְׁמַחָה.** היינו **רַעֲבִים כְּכִלְבִּים וְכִזְאֲבִים.**

לעצנים בלבד – חוק פיצוץ הצורות

מושגי בסיס:

צרור: שני שוואים צמודים או שני עיצורי שפתיים (בומ"פ) צמודים.

חוק פיצוץ הצורות:

- יש חוק אחד שאינו כולל את הנושא כולו אבל מגן מטעויות רבות בבגרות וקל מאוד לזכור אותו. הוא נובע ממה שלמדנו עד כה ומספק שיטה קלה ופשוטה מאוד לזהות אפשרויות שהן שגויות בוודאות.
- החוק אומר כך: בשאלות שקשורות לאותיות וכל"ב, אפשרות שמופיע בה צרור כלשהו בתחילת המילה היא תמיד שגויה. **לְצַפִּירָה וְלֹא: לְצַפִּירָה. וְמַעֲדָר וְלֹא: מַעֲדָר. בְּחַמֶּשׁ-עֶשְׂרָה וְלֹא: בְּחַמֶּשׁ-עֶשְׂרָה. עֶשְׂרָה. וְכֶשֶׁנְּגִיעַ וְלֹא: וְכֶשֶׁנְּגִיעַ.**

תרגיל 1:

הקיפו במעגל את הצורה הנכונה:

- (1) יש בכיתה שלושים **וְאַרְבָּעָה** / **וְאַרְבַּעָה** תלמידים.
- (2) היו שם **כְּמֵאֲתַיִם** / **כְּמֵאֲתַיִם** איש.
- (3) נתתי מתנה **לְשָׁנִי** / **לְשָׁנִי** העובדים.
- (4) התוצאה היא חמש **וְשֵׁלֶשָׁה** / **וְשֵׁלֶשָׁה** רבעים.
- (5) יש לרשותכם רק לחם **וּמִים** / **וּמִים**.
- (6) **בְּחִלּוּמוֹ** / **בְּחִלּוּמוֹ** הוא ראה את הנגב פורח.
- (7) **כְּשֵׁלֶשִׁים** / **כְּשֵׁלֶשִׁים** אחוזים מהסטודנטים נכשלו במבחן.
- (8) בין ישראל **וּמִצְרַיִם** / **וּמִצְרַיִם** יש שלום.
- (9) הוא לקח את כל בניו **וּבְנֹתָיו** / **וּבְנֹתָיו** לטיול מסביב לעולם.
- (10) ביקרנו **בְּשִׁמּוֹנָה עֶשְׂרֵה** / **בְּשִׁמּוֹנָה עֶשְׂרֵה** מדינות.
- (11) **בְּחֲמֵשָׁה עֶשְׂרִי** / **בְּחֲמֵשָׁה עֶשְׂרִי** בינואר יתרחש ליקוי חמה.
- (12) אכלנו **כְּחֲצֵי** / **כְּחֲצֵי** כיכר לחם.
- (13) זה נעשה **בְּרִשׁוֹת** / **בְּרִשׁוֹת** **וּבְסִמְכוֹת** / **וּבְסִמְכוֹת**.
- (14) המדד עלה באחוז **וְעֶשְׂרִית** / **וְעֶשְׂרִית**.
- (15) נהיה באירוע **וּלְקִרְאָת** / **וּלְקִרְאָת** סיום נצפה במופע זיקוקין.
- (16) ארץ ציון **וִירוּשָׁלַיִם** / **וִירוּשָׁלַיִם** / **וִירוּשָׁלַיִם**.
- (17) אכלנו ירקות **וּפְרוֹת** / **וּפְרוֹת**.
- (18) לי הוא הוריש דירה, **וּלְחֵבְרָתוֹ** / **וּלְחֵבְרָתוֹ** / **וּלְחֵבְרָתוֹ** / **וּלְחֵבְרָתוֹ** הוא הוריש את הכלב.
- (19) הוא עשה זאת **בְּכַבּוּדוֹ** / **בְּכַבּוּדוֹ** **וּבְעֶצְמוֹ** / **וּבְעֶצְמוֹ**.
- (20) נחכה לך, **וּלְכִשְׁתַּתְּפֵנָה** / **וּלְכִשְׁתַּתְּפֵנָה** / **וּלְכִשְׁתַּתְּפֵנָה** נשוחח אתך.

תרגיל 2:

הקיפו במעגל את הצורה הנכונה:

- (1) בְּשִׁמוֹנָה עֶשֶׂר / בְּשִׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה / בְּשִׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה / בְּשִׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה ביולי אחגוג את יום הולדתי.
- (2) זה יהיה יום הולדתי העשרים וְחֲמִשָּׁה / וְחֲמִשָּׁה / וְחֲמֵשׁ / וְחֲמֵשׁ.
- (3) שלושים וְשִׁמוֹנֶת / וְשִׁמוֹנֶת / וְשִׁמוֹנָה / וְשִׁמוֹנָה הפרקים הראשונים של הסדרה צולמו באותו אתר צילום.
- (4) שולחן הזה גדול מהשולחן הקודם פי אחד וְשָׁנִי שְׁלִישׁ / וְשָׁנִי שְׁלִישׁ / וְשָׁנִי שְׁלִישִׁים / וְשָׁנִי שְׁלִישִׁים.
- (5) היו שם כְּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה / כְּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה / כְּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה / כְּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה נערות ונערים.
- (6) כדי להזמין נידת כיבוי אש עליך להתקשר למספר מאה וְשִׁתִּים / מאה וְשִׁתִּים / מאה וְשִׁתִּים / מאה וְשִׁתִּים.
- (7) בְּשִׁלֵּשׁ / בְּשִׁלֵּשׁ / בְּשִׁלֵּשׁ / בְּשִׁלֵּשׁ הערים נבנו אלף וּמֵאֵתִים / וּמֵאֵתִים / וּמֵאֵתִים / וּמֵאֵתִים דירות.
- (8) היו תאונות רבות בְּשָׁנִי / בְּשָׁנִי / בְּשָׁנִי / בְּשָׁנִי הצמתים האלה.
- (9) הפרסים ניתנו לְעֶשְׂרֵה / לְעֶשְׂרֵה / לְעֶשְׂרֵה / לְעֶשְׂרֵה המתמודדים האלה.
- (10) בְּרִבִּיעֵי / בְּרִבִּיעֵי / בְּרִבִּיעֵי / בְּרִבִּיעֵי ביולי תחגוג ארצות הברית את יום עצמאותה.